

Luskoviny

Luskoviny

Seznam rostlin:

- hrách setý zahradní (*Pisum sativum*)
- hrách setý rolní = peluška (*Pisum sativum*)
- sója luštinatá (*Glycine max*)
- lupina bílá
- vikev setá

Luskoviny

Hrách setý zahradní (*Pisum sativum*)

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Hrách setý zahradní (*Pisum sativum*)

Systematické zařazení:

Třída: vyšší dvouděložné

Čeleď: bobovité

Popis rostliny: Hrách setý zahradní je velmi stará kulturní rostlina, která je rozšířená téměř po celém světě. Pěstuje se v mnoha odrůdách. Nezralé lusky se využívají jako zelenina, zralá semena jsou oblíbenou a hojně využívanou luštěninou (1). Využívá se i na zelené hnojení, je možné jej využít na výrobu hrachových siláží (2).

Hrách setý zahradní je jednoletá bylina s přímou a vystoupavou či popínavou lodyhou. Ta je 30 – 120 cm dlouhá, dutá, sivá nebo žlutozelená. Listy mají 1 – 3 páry lístků a jsou zakončené větvenou úponkou. Palisty bývají velké, srdčité a objímavé, cca 3 – 7 cm dlouhé, někdy s červenými skvrnkami. Vejčité lístky jsou přisedlé či krátce řapíčkaté, 1,5 – 6 cm dlouhé a 1 – 3,5 cm široké. Kalich je zvonkovitý a lysý (1), koruna je bílá se žlutým nebo zelenavým nádechem. Plodem jsou lusky s 3 – 10 semeny, která jsou oválná, kulovitá, žlutozelená (2).

Luskoviny

Hrách setý rolní = peluška (*Pisum sativum*)

Autor fotografií pelušky Mgr. Lucie Polcarová, Ph.D.

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Hrách setý rolní = peluška (*Pisum sativum*)

Systematické zařazení:

Třída: vyšší dvouděložné

Čeleď: bobovité

Popis rostliny: Peluška má dvě formy – jarní a ozimou, u nás převládá jednoznačně jarní, protože ozimá vymrzá. Využívá se především v píceinářství, kde se pěstuje pro zelené krmení nebo na výrobu siláží. Dává se do směsí jednoletých pícein. Pro vyšší obsah dusíkatých látek je vhodným komponentem ve směskách s glycidovými krmivy (4).

Lodyha je dutá, holá, nezřetelně hranatá, vystoupavá, popínavá, na bázi poléhá a dále se obloukovitě vzpřimuje. Před sklizní lodyhy poléhají (4). Listy jsou střídavé, sudozpeřené, zakončené větveným úponkem; lístky 2-7 cm dlouhé a 1-4 cm široké, celokrajné nebo zubaté (3), sivé, antokyanová skvrna na bázi palistů (4). Květy vyrůstají v dlouze stopkatých, 1-3květných hroznech; kalich je trubkovitý; koruna je nápadně dvoubarevná, s růžovofialovou pavézou a tmavšími, červenofialovými křídly (3). Plodem je lusk, který je holý, světlý, široký, zploštělý, složený ze dvou chlopní, které snadno pukají, což je provázeno vypadáváním semen, semena jsou oválná, tmavá (4).

Luskoviny

Sója luštinatá (*Glycine max*)

Luskoviny

Luskoviny

Sója luštinatá (*Glycine max*)

Systematické zařazení:

Třída: vyšší dvouděložné

Čeleď: bobovité

Popis rostliny: Sója luštinatá je v současnosti rozšířená v tropických, subtropických a teplých oblastech mírného pásma. V ČR je pěstovaná v teplých oblastech. Jedná se o kulturní plodinu. Semena obsahují vysoký podíl bílkovin, tuků, používají se na výrobu oleje, krmných směsí a potravin (5).

Kořenová soustava je mělká. Lodyha je přímá, keříčkovitá, vysoká 30 – 50 cm, rozvětvená, chlupatá, někdy popínává. Listy jsou trojčetné, lístky vejcovitého tvaru a chlupaté (6). Čepele listů vejcovité až podlouhlé, plstnatě chlupatý tvar je značně ovlivněn odrůdou. Květenství je hrozen s 1 – 8 květy. Kalich je zvonkovitý, vlnatě chlupatý, kališní listy jsou dlouze zakončené. Koruna je 5 – 7 mm dlouhá, o málo delší jako kalich, světlefialová, růžová nebo bílá (5). Lusky obsahující 2 – 4 semena jsou podlouhlé, širší a zploštělé (6). Semena jsou oválná až kulovitá, žlutá, hnědá až téměř černá. Kvete od července do srpna (5).

Luskoviny

Lupina bílá

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Lupina bílá

Systematické zařazení:

Třída: vyšší dvouděložné

Čeleď: bobovité

Popis rostliny: Lupina bílá je jako plodina schopná svými vlastnosti konkurovat sóji. Obsahuje velké množství bílkovin s vysokým zastoupením esenciálních aminokyselin. Perspektivní plodinou je i pro krmivářství. Prokázána byla také důležitost lupiny pro krmení drůbeže i jiných hospodářských zvířat a také jako složky do kombinovaných krmných směsí (7).

Lupina bílá je Jednoletá bylina s křivým větveným kořenem. Lodyha je 30 – 120 cm vysoká, řídce chlupatá. Listy jsou 7 – 9 čtené. Lístky jsou podlouhle obvejčité, na vrcholu zaoblené nebo tupě špičaté. Květenství je 5 – 20 cm dlouhý hrozen. Květy jsou ve šroubovici, modré až fialové nebo bílé (většinou v kombinaci), krátce stopkaté. Lusky jsou za zralosti nepukavé, 3 – 6 semenné. Semena jsou zploštělá, v obrysu téměř okrouhlá, většinou bílá (8).

Luskoviny

Vikev setá

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Luskoviny

Vikev setá

Systematické zařazení:

Třída: vyšší dvouděložné

Čeleď: bobovité

Popis rostliny: Vikev setá se pěstuje na polích ve směskách s obilovinami (nejčastěji žitem), vzácněji s jetelem, jako hodnotná píce. Nezřídka se vyskytuje jako plevel na polích a zahradách (8).

Vikev setá má sudozpeřené listy, jejíž jednotlivé lístky mají nasazenou dlouhou úzkou špičku, vřeteno vybíhá v dlouhou větvenou úponku na bázi řepíku, vyrůstá pár malých palistů s černou tečkou. Květy bývají párově shluklé, řídčeji jednotlivé, zbarvené do křiklavě červené až fialové (9).

Použité zdroje literatury:

- (1) JAŠKOVÁ Věra [online, cit. 2.11.2017]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/pisum-sativum/>
- (2) SKLÁDANKA Jiří a Jana VRZALOVÁ [online, cit. 3.11.2017]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/picniny/sklady.php?odkaz=hrach.html
- (3) GRULICH Vít [online, cit. 2.11.2017]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/pisum-sativum-elatius/>
- (4) SKLÁDANKA Jiří a Jana VRZALOVÁ [online, cit. 3.11.2017]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/picniny/sklady.php?odkaz=hrach.html
- (5) MIŽÍK Peter [online, cit. 2.11.2017]. Dostupné z: <http://botany.cz/cs/glycine-max/>
- (6) SKLÁDANKA Jiří [online, cit. 3.11.2017]. Dostupné z: http://web2.mendelu.cz/af_222_multitext/picniny/sklady.php?odkaz=soja.html
- (7) MOUDRÝ Jan a Jana KALINOVÁ, Pěstování speciálních plodin [online, cit. 24.10.2017]. Dostupné z: http://www2.zf.jcu.cz/~moudry/skripta/2/lupina_bila.html
- (8) SLAVÍK Bohumil a Jitka ŠTĚPÁNKOVÁ, Květena České republiky, svazek 4. Praha: Academia, 2011. ISBN: 80-200-0384-3.
- (9) FLETCHER Neil a Jitka ŠTĚPÁNKOVÁ, Divoké květiny: nový kapesní atlas. V Praze: Slovart, 2012. ISBN: 978-80-7391-502-5.